

Danmarks Cikader.

Af A. C. Jensen-Haarup.

(Fortsat).

4. Slægt. *Issus* Fabr.

Krop kort og bred, bagtil afsmalnet. Forryg fortill stærkt, næsten vinkelformet fremskudt mod Issen, temmelig lang i Midtlinien, indbuet bag Øjnene. Vingeskæl meget smaa. Halvdækvinger stærkt rundet-udvidede noget bag Skuldrene, bagtil betydelig afsmalnede og forsynede med talrige Tvær- og Gaffelribber, saa Overfladen faar et ujævnt Udseende. Flyvevingerne mod Spidsen ligeledes med mange Tværribber. Bagskinneben paa Ydersiden med 2 kraftige Tænder.

I Nordeuropa 1 Art paa Eg.

I. coleopratus F. Oversiden bleg, oftest med mørke Smaapletter, variabel i Farve. Forryggens Sider mørke. Laar noget mørke, ved Roden med en smal og bag Midten med en bredere, lys Ring. L. 6—7½ mm.

Meget sjælden: Hald, Funder.

3. Underfam. *Delphacinae*. [○]

Underfamilien er let kendelig ved, at Bagfodsroden (eller om man vil Bagskinnebenets Spids) er forsynet med en bevægelig Spore som antydet paa Fig. 7, Fig. 10 Ac og Fig 13 d. -

Oversigt over Slægterne.

1. Inderste Følehornsled betydelig længere end 2. Led (Fig. 10 A) 2.
- Inderste Følehornsled kortere end 2. Led 3.
2. Forskinneben og Forlaar noget bladagtig udvidede. Panden med dobbelt Midtkøl. Inderste Følehornsled meget langt, omtrent saa langt som Panden og Clypeus tilsammen. Halvdækvinger med kraftige, langbørstede Ribber. L. ca. 4 mm. I sydligere, tyske Egne *Asiraca clavicornis* Latr.
- Ben ikke udvidede. Panden med en enkelt Midtkøl. Inderste Følehornsled kortere. Halvdækvinger uden børstelign. Haar 1. *Delphax* F.
3. Forryggens Sidekøle temmelig lige, men rettede skraat bagud, og naar til Bagkanten 4.
- Forryggens Sidekøle rettede bueformet bag om Øjnene og (forsvindende) ud mod Siderne, uden Berøring med Forryggens Bagkant 6.
4. Bagfodens inderste Led lidt længere end de to følgende Led tilsammen. Forryggen bagtil omtrent lige afskaaret. Inderste Følehornsled næsten saa langt som 2. Led. Issen rager temmelig stærkt frem foran Øjnene (Fig. 12). 4. *Megamelus* Fieb.
- Bagfodens inderste Led snarere kortere end de to følgende Led

- tilsammen. Forryggen bagtil indbuet. Inderste Følehornsled meget kortere end 2. Led 5.
5. Issen rager stærkt frem foran Øjnene. Panden meget smal 5. *Stenocranus Fieb.*
- Issen svagt fremstaaende. Panden betydelig kortere og bredere (Fig. 13). 6. *Kelisia Fieb.*
6. Issens Forrand i det højeste svagt buetformet rundet fremefter 9.
- Issens Forrand stærkt buetformet eller næsten vinkelformet udtrukket fremefter. Hunnen helt bleggul 7.
7. Panden med en enkelt Midtkøl 7. *Delphacinus Fieb.*
- Panden med dobbelt, mere eller mindre tydelig Midtkøl 8.
8. Panden med to tydelige, tæt ved hinanden liggende Midtkøle. L. 2—2½ mm. Tyskland; endnu ikke fundet hos os 8.
- Panden med to temmelig utydelige og navnlig opadtil langt fra hinanden fjernede Midtkøle. L. 2—2½ mm. Tyskland; endnu ikke fundet hos os *Metropis latifrons Kirschb.*
9. Issen mindst saa lang som bred og rager med hele sin Bredde et godt Stykke frem foran Øjnene 10.
- Issen i det højeste saa lang som bred og rager ikke nævneværdigt frem foran Øjnene 11.
10. Panden af omtrent ens Bredde i hele sin Længde. Følehorn lange; 2. Led naar mindst til Midten af Clypeus 2. *Euides Fieb.*
- Panden afsmalnet op mod Issen. Følehorn kortere; 2. Led naar kun lige forbi Roden af Clypeus (Fig. 11) 3. *Chloriona Fieb.*
11. Panden med 2 Midtkøle 12.
- Panden med en enkelt Midtkøl, der deler sig i to Grene nedenfor Issens Forrand eller umiddelbart ved denne 13.
- Panden med en Midtkøl, som kun er tydelig ned mod Clypeus og helt forsvinder op mod Issen. Panden mørk, med lyse Køle; paa hver Side af Midtkølen og ofte i Forbindelse med dennes Farve 4 gulagtige Smaapletter. Klimadimorf. 2½—4 mm. Tyskland *Eurysa lineata Perr.*
12. Pandens 2 Midtkøle svage. Panden saavel som Issen, Forryggen og Scutellum glat overalt mellem Kølene 11. *Stiroma Fieb.*
- Pandens 2 Midtkøle skarpe. Navnlig Panden, men ogsaa Issen, Forryggen og Scutellum mod Siderne med smaa vorteagtige Knopper. Hannen mørk, med lys Tegning; Hunnen helt lys 12. *Achorotile Fieb.*
13. Pandens Midtkøl ikke særlig skarp eller fremtrædende, ofte endog temmelig svag, og deler sig i 2 Grene først ganske tæt ved eller paa Issens Forrand 14.
- Pandens Midtkøl overordentlig skarp og tydelig og deler sig et godt Stykke nedenfor Isseranden i 2 Grene, der løber op over Issen 10. *Dicranotropis Fieb.*
14. Halvdækvingernes Ribber tydelig mørkprykkede (næsten som hos *Cixius*) (Fig. 14) 8. *Conomelus Fieb.*
- Halvdækvingernes Ribber aldrig tydelig mørkprykkede 9. *Liburnia Stål.*

1. Slægt. *Delphax* Fabr. ◊

Issen bredere end lang, med meget svagt buet Forrand og rager kun ubetydeligt frem foran Øjnene. Panden tydelig bredest mellem Øjnene. Inderste Følehornsled noget længere end 2. Led. Klimadimorf; hos Individier med fuldt udviklede Vinger (næsten altid ♂♂) er Halvdækvingerne mørktegnede; hos kortvingede ♀♀ er Halvdækvingerne svagt eller ikke mørktegnede og naar kun lige forbi Midten af Bagkroppen.

Arterne forekommer hovedsagentlig ved Sø- og Havbredder paa Tagrør (*Phragmites communis*).

Oversigt over Arterne.

Pandens Køle mindre skarpe; Sidekølene nærmer sig tydelig hinanden ned mod Clypeus. Hos den langvingede Form naar Halvdækvingernes mørke Tegning delvis ud til Yderranden (Forranden).

1. *crassicornis* F.

Pandens Køle temmelig skarpe; Sidekølene gaar parallelt ned mod Clypeus. Hos den langvingede Form naar Halvdækvingernes mørke Farve ikke ud til Yderranden 2. *pulchella* Curt.

◊ 1. *D. crassicornis* F. (Fig. 10 A). Lysere eller mørkere brunlig eller brunliggul, mere eller mindre mørkpletet. Panden med en smal, lys, af ganske smaa Pletter sammensat Tværstrib over Midten og med en endnu kraftigere lys Tværstrib over Spidsen (ved Clypeusroden). Forryg og Scutellum mørkefarvede mod Siderne. ♂ lysere end ♀. L.: Kortvinget ♀ 5 mm; langvinget ♂ 6—7 mm.

Sjælden; bl. a. Lindum.

◊ 2. *D. pulchella* Curt. (Minki Fieb.). (Fig. 10 B). Noget større (kortvinget ♀ 5½—6 mm; langvinget ♂ 7—7½ mm). Iøvrigt som foregaaende og adskilles sikrest ved de i Artsoversigten nævnte Karakterer.

Synes at være mindre sjælden og navnlig at forekomme nær Havstrande (Fanø, Strib, Ranum).

◊ 2. Slægt. *Euides* Fieb.

Af Størrelse og Farvetegning meget lig en *Delphax*, men let adskilt ved, at inderste Følehornsled ikke er saa langt som 2. Led; Panden desuden meget smallere og Issen lidt længere end bred. Klimadimorf; fuldtvingede ♀♀ yderst sjældne.

Ligeledes ved Sø- og Havstrande og hyppigst paa Tagrør.

◊ *Euides speciosa* Boh. Smudsig bleg, ofte med svagt

grønlig Tone, mere eller mindre mørktegnet (særlig ♂). Forryg og Scutellum langs Midten hvidlige eller dog meget lysere end mod Siderne. Den langvingede ♂ med mørk Tegning paa Halvdækvingerne omtrent som hos Delphax; ♀ næsten altid kortvinget; langvingede ♀♀ har kun skarpt mørk Tegning ved Membranens Rod og Inderside. L. 5—7 mm.

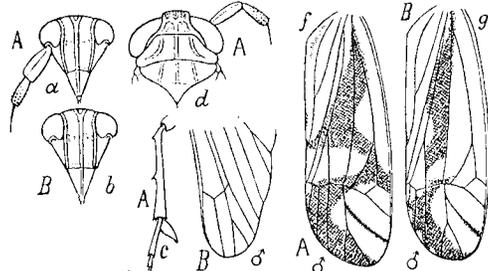

Fig. 10. A. *Delphax crassicornis* F. B. *D. pulchella* Curt. (a Pande og et Følehorn etc.; b Pande etc.; c Skinneben og Fod med Spore; d Hoved med Følehorn, Forryg og Scutellum; e yderste Halvdel af en Flyvevinge hos Hannen; f og g fuldtudviklede Halvdækvinger hos Hannen). Forskellig Forstørrelse.

Meget sjælden; Klitegne ved Pandrup; en fuldtvinget ♀ fra Stranden ved Marselisborg Skov.

3. Slægt. *Chloriona* Fieb.

Issen længere end bred, fortil noget afsmalnet og rager et godt Stykke frem foran Øjnene. Panden bredest neden for Midten. Inderste Følehornsled en Del kortere end 2. Led. Halvdækvingerne uden mørk Tegning. Klimadimorf. Grundfarve sædvanlig gulagtig eller gullig-grønlig.

Arterne, der holder sig til Tagrør, er vanskelige at adskille, navnlig fordi flere Forf. har blandet Beskrivelserne af dem sammen, og da egentlig kun ♂♂ afgiver sikre Artsmærker. De i nedenstaaende Oversigt indeholdte Arter forekommer enten hos os eller i vore Nabolande.

Oversigt over Arterne*).

1. Hannens Genitalsegments Bagrande (fra Siden set) mere eller mindre rundet-udbuede uden tydelig Vinkel forneden 2.
- Hannens Genitalsegments Bagrande (fra Siden set) paa det nærmeste lige, men fra oven af rettede noget skraat udefter, saa der forneden dannes en stump Vinkel (hvis Spids er afrundet) med Underrandene 3.

*) Delvis efter Dr. F. X. Fieber. Dr. Melichar, hvis Bog „Cicadinen von Mittel-Europa, Berlin 1896“ ellers gør fortrinlig Tjeneste som Hovedværk for mellemeuropæiske Cikadologer, er gaaet utilædelig let hen over denne Slægts Arter. Fiebers Inndeling af Arterne synes dog heller ikke at være helt uangribelig.

lidt bredere ned mod Clypeus. Forryggens divergerende Sidekøle rette og naar Bagranden; denne næsten lige afskaaren. ♂'s Genitalsegment ejendommelig kraftig udviklet. Klimadimorf.

Typiske Beboere af fugtige *Carex*-Moser eller Enge med rigelig Bevoksning af Star.

○ *Megamelus notulus* Germ. (Fig. 12). Mere eller mindre stærkt mørk- eller sortpletet langs Siderne. Issen mod Spidsen og Panden op mod Issen svagere eller stærkere mørkplettede; iøvrigt variabel i Farve. Hos kortvingede Individier er Halvdækvingerne næsten altid stærkt mørktegnede, medens de hos fuldtvingede Individier er glasklare og kun har en mørk Streg ved Sømmen henimod Clavusspidsen. L.: Kortv. 2¹/₂—3¹/₂ mm; langv. 3¹/₂—4¹/₂ mm.

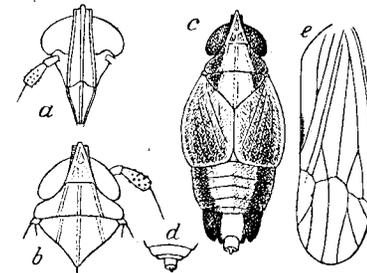

Fig. 12. *Megamelus notulus*. a Ansigt med et Følehorn; b Forkroppen fra Oversiden (med et Følehorn); c Han med temmelig mørktegnet Overside; d Bagkropsspids hos Hunnen, fra oven; e Fuldtudviklet Halvdækvinge. Forskellig Forstørrelse.

Hyppig, særlig i Hængedyndsmoser med tæt Bevoksning af *Carex vesicaria* og beslægtede Star-Arter; de kortvingede og altsaa ikke flyvedygtige Individier af begge Køn holder sig ved Stargræssernes Rødder; fuldtvingede Ekspl. er faatallige indenfor vort Faunaomraade.

5. Slægt. *Stenocranus* Fieb.

○ (*Stenocareus* Fieb.)

Issen smal, næsten dobbelt saa lang som bred og rager stærkt frem foran Øjnene. Panden meget smal og lang, smallest opefter, med temmelig bred Midtkøl. Forryggen meget kortere end Issen. Inderste Følehornsled meget kort, kun 1/3 saa langt som 2. Led. Klimadimorf., men hos os oftest fuldtvinget.

I fugtige Enge, navnlig blandt Stargræsser.

Oversigt over Arterne.

- Mellemrummene mellem Pandekølene gule 1. *lineolus* Germ.
- Mellemrummene mellem Pandekølene i alt Fald delvis sorte 2. *fuscovittatus* Stål.

2. Hannens Genitalsegment overvejende sort eller dog mørkt, bagfra set bredere end højt, noget firkantet i Omrids, men med godt afrundede Hjørner. Genitalstiftene sorte, to Gange bugtede, stærkt udspærrede, mod Spidsen hornkrummede. Panden temmelig smal, bredest ovenfor Clypeus. Forekommer i Sverige og Tyskland

unicolor H. Sch.

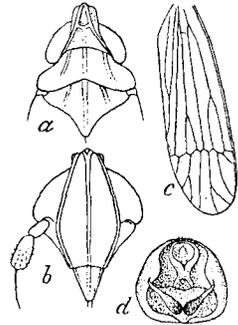
- Hannens Genitalsegment overvejende lyst (mørkere mod Roden), set bagfra næsten saa højt som bredt og nærmest sekskantet af Omrids, men med afrundede Hjørner. Genitalstiftene udadtil gulagtige, iøvrigt omtrent som hos foregaaende, men svagere bugtede og ikke nær saa udspærrede. Panden bredest over underste Trediedel. Sydlige Mellemeuropa *glaucescens* Fieb.

3. Hannens Genitalsegment set bagfra rundagtig i Omrids, omtrent saa højt som bredt. Genitalstiftene med bred, mørk Rod, udadtil smalle, lyse og temmelig lige, men med pludselig opadbøjet, fin, brunlig, krogdannet Spids. Panden bredest over underste Trediedel

2. smaragdula Stål.

- Omtrent som foregaaende, men Analrøret foruden udvidet i en ved Grunden indsnøret Plade, der nedadtil deler sig i to mod hinanden noget krummede Horn *1. prasinula* Fieb.

- *1. Chl. prasinula* Fieb. (Fig. 11). kortvingede Individuer gulgrønlig, ofte med blaalig Tone; hos langvingede Individuer er Bagkroppen i større eller mindre Grad sort. ♂'s Genitalstifte temmelig lige, med fin krogformet Spids. Hos kortvingede Ekspl. er Halvdækvingerne kun $\frac{1}{3}$ saa lange som Bagkroppen, hos fuldtvingede betydelig længere end Bagkroppen. L. 4—5 mm.

○ Fig. 11. Chloriona prasinula Fieb. a Forkrop fra oven; b Ansigt; c Fuldtudviklet Halvdækvinge; d Hannens Genitalsegment bagfra. Forskellig Forstørrelse.

Fundet enkelte Steder paa Tagrør nær Havstrande.

- *2. Chl. smaragdula* Stål. Denne Art, som i meget ligner den foregaaende, hører sikkert nok ogsaa til den danske Fauna. Den er funden baade i Tyskland og flere Steder i Sverige.

Anm. *Chl. glaucescens* Fieb. forekommer næppe i Danmark. *Chl. prasinula* Fieb. er muligvis den samme som *Flors-Chl. stenoptera*.

4. Slægt. Megamelus Fieb.

Issen betydelig længere end bred, fremefter afsmalnet og naaer (navnlig i den fremstaaende Pandemidtkøl) et godt Stykke frem foran Øjnene. Panden meget lang og smal,

- *1. St. lineolus* Germ. Bleg, nærmest rustrøddig straagul; Forryg og Scutellum samt bageste Del af Issen med hvidlig (ofte rødlig begrænset) Midtlinie. Panden helt gulagtig. De fuldt udviklede Halvdækvinger mod Spidsen (mellem 2. og 3. frie Grundribbe) med en mørk Stribe omtrent som hos Arter af den følgende Slægt. L. $4\frac{1}{2}$ —5 mm.

Temmelig sjælden.

- 2. St. fuscovittatus* Stål. Som foregaaende, men udmærket ved, at Panden er mørkfarvet mellem Kølene. Desuden er den noget smallere.

Meget sjælden. Grib Skov (O. Jacobsen).

○ 6. Slægt. Kelisia Fieb.

Som Stenocranus, men Issen langt mindre fremstaaende, Panden meget kortere og bredere og afsmalnet ned mod Clypeus. Pandens Midtkøl fin, men skarp. Kinderne sædvanlig med en sort, rundagtig Plet. Klimadimorf (en enkelt Art undtaget).

Paa Enge og fugtig Bund med rigelig Bevoksning af Star- og Græsarter.

○ Oversigt over Arterne.

1. Kroppen helt bleg. Den sorte Plet paa Kinderne meget lille eller mangler helt. Halvdækvingerne helt blege 2.
- Kroppen mere eller mindre mørkfarvet. Den sorte Plet paa Kinderne stor 3.
2. Halvdækvinger lancetformet tilspidsede; inderste og yderste Ribbe gaffeldelte mod Spidsen. L. $2\frac{1}{2}$ —3 mm *3. pallidula* Boh.
- Halvdækvinger med mere afrundet Spids; ingen af de 3 Ribber gaffeldelt. L. ca. 4 mm. Forekommer i Tyskland*) *Scotti* Fieb.
3. Halvdækvinger glasklare, fuldtudviklede med en mørk Stribe mod Spidsen; baade inderste og yderste Ribbe gaffeldelte bagtil. L. $2\frac{1}{2}$ —4 mm 4.
- Halvdækvinger blegt gulagtige, uden mørk Tegning; kun yderste Ribbe gaffeldelt tæt ved Spidsen. L. $1\frac{1}{2}$ —2 mm. I vore Nabolande (er med Tvivl angivet fra Amager) *perspicillata* Boh.
4. L. $2\frac{1}{2}$ —3 mm. Klimadimorf. Issen næsten dobbelt saa lang som bred *2. guttula* Germ.
- L. $3\frac{1}{2}$ —4 mm. Altid fuldtvinget. Issen ikke nær dobbelt saa lang som bred *1. vittipennis* Sahlb.

- *1. K. vittipennis* Sahlb. (Fig. 13). Vor største Art. Desuden let kendelig ved, at den altid er fuldtvinget og ved Halvdækvingernes mørke Længdestribe, der begynder spidst omtrent paa deres Midte og fortsættes bredere og bredere helt ud til Spidsen.

*) Under Korrekturlæsningen er denne Art funden i Vordingborgegnen af Dir. O. Jacobsen.

Ret hyppig over hele Landet.

- 2. *K. guttula* Germ. Forryg og Scutellum langs Midten lyse, mod Siderne mørke. Oftest kortvinget; langvingede Ivddivider ligner bl. a. foregaaende Arts ved, at Halvdækvingerne har et mørkt Længdestrøg mod Spidsen, men de er betydelig mindre.

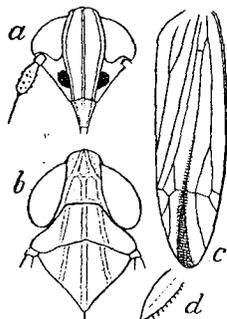

Fig. 13. *Kelisia vittipennis*. a Ansigt med et Følehorn; b Forkrop fra Oversiden; c Halvdækvinge; d Spore. Forskell. Forstørrelse.

Angivet fra Amager.

- 3. *K. pallidula* Boh. Helt bleggul. Kindernes sorte Plet meget lille eller helt forsvunden. Issen temmelig lang og smal og noget fremstrakt. Halvdækvingerne noget tilspidsede, sjældn fuldt udviklede (i saa Tilfælde undertiden med en brunlig Længdestribe).

Ret sjælden.

- 7. Slægt. *Delphacinus* Fieb.

Issen forholdsvis kort, i Midten but vinkelformet fremstaaende, med utydelige Køle, karakteristisk ved to trekantede, temmelig dybe Gruber i Nakken, medens Forgruben i Midten er meget svag. Panden med fin Midtkøl. Forryggen kort, dens Sidekøle buer om bag Øjnene. Klimadimorf. ♂'s Krop og Ben med udbredt sort Farve; ♀ helt hvidliggul.

Paa Marker, nøgne Skovbakker og høje Enge. Den langvingede Form yderst sjældn under vore Breddegrader.

- *Delphacinus mesomelas* Boh. ♂ og ♀ meget forskellige. ♂: Issen, Panden, Forryggen, Scutellum og de afkortede Halvdækvinger hvidlige. Clypeus, Snabelen, Bagkroppen (med Undtagelse af sidste, hvidlige Rygskinne), Laar, Skinneben og Fødder delvis sorte eller dog meget mørke. L. 2—2½ mm. ♀: Helt hvidliggul; kun Snabelspidsen og Føddernes Kloled mørkere. L. 2½—3¼ mm.

Sjælden. Bl. a. Langesø paa Fyn og Silkeborgegnen.

- 8. Slægt. *Conomelus* Fieb.

Let kendelig ved, at Halvdækvingernes kraftige Ribber er tydelig sortprykkede. Issen lidt kortere end bred. Panden smallere nedadtil. Hovedets og den øvrige Forkrops Køle temmelig svage. Forryggens Sidekøle buer bagom Øjnene og naer derfor ikke Bagranden. Klimadimorf. Fuldtudviklede Halvdækvinger med mørk Tegning.

Opholder sig væsentligst paa Enge, Skovsletter og Marker med ikke altfor tør Bund.

(Forts.)